

مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

تاب

(تحلیل اطلاعات بازار ایران)

شماره ۱۲۵ - ۲۸ دی ۱۳۹۲

حمایت از سرمایه گذاران

پدیدآورندگان:

مقدمه:

صاحب امتیاز: مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی
تهیه شده در: پژوهشکده مطالعات راهبردی- مرکز تحلیل
اطلاعات صنعت، معدن و تجارت (متا)
مدیر مسئول: دکتر مهدی فتح‌اله
ناظر: یوسف حسن‌پور کارسالاری
مدیر اجرایی: امیر حسین یزدان‌پرست
صفحه‌آرایی و طرح روی جلد: فرشته سعیدا

گزارش تحلیل اطلاعات بازار ایران (تابا) در راستای جمعیت
و تحلیل اطلاعات و آمار مجموعه وزارت صنعت، معدن و
تجارت و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط شکل گرفته‌است.
منبع و مرجع تهیه اطلاعات سازمان‌های معتبر بین‌المللی و
نهادهای دولتی داخلی است که توسط پژوهشگران مؤسسه
مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، پایش شده و ارائه می‌گردند.

این گزارش بر اساس نتایج تحقیقات، پژوهش‌ها و مقالات خانم بهاره عربانی و آقای دکتر احمد تشکینی از اعضای هیئت
علمی مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی تنظیم گردیده است.

نشانی: خیابان کارگر شمالی بالاتر از بلوار کشاورز، روبروی پارک لاله، پلاک ۱۲۰۴، مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی
مرکز تحلیل اطلاعات بازار ایران (تابا)

تلفن: ۶۶۹۲۴۸۳۹، کد پستی: ۱۴۱۸۶۹۳۹۸۳

وبسایت: www.TABAreport.ir

ایمیل: taba@itsr.ir

فهرست مطالب:

۱.....	مقدمه
۲.....	حمایت از سرمایه‌گذاران و زیرشاخص‌های آن
۴.....	بررسی رتبه ایران در جهان در حمایت از سرمایه‌گذاران
۷.....	عملکرد کشورهای منطقه در حمایت از سرمایه‌گذاران
۱۰.....	جایگاه منطقه‌ای ایران در میان کشورهای منتخب طی سالهای ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳
۱۲.....	اصلاحات کشورهای منتخب منطقه در حمایت از سرمایه‌گذاران
۱۴.....	جمع‌بندی یافته‌ها و ارائه پیشنهادها
۱۶.....	راه‌کارهای پیشنهادی

تذکر مهم

مطالب تابا که توسط کمیته‌های پژوهشی مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی و با مشارکت معاونت‌ها و سازمان‌های تابعه وزارت صنعت، معدن و تجارت تهیه گردیده، قابل استناد و انتشار تحت عنوان نظر رسمی وزارت صنعت، معدن و تجارت نمی‌باشد.

مقدمه

- حمایت از سرمایه‌گذاران منافع بسیاری برای جامعه به همراه دارد. اهمیت این امر زمانی مشخص می‌شود که تمرکز مالکیت توسط سهامداران اقلیت بواسطه کنترل قدرت کاهش یافته باشد.
- در چنین شرایطی، در عین بهره‌مندی سهامداران از دارایی‌های متنوع، دسترسی کارآفرینان به نقدینگی نیز افزایش می‌یابد. در واقع، بدون حمایت از سرمایه‌گذاران بویژه، سرمایه‌گذاران کوچک، توسعه بازارهای سرمایه امکان‌پذیر نبوده و بانک‌ها به تنها منبع تامین مالی تبدیل می‌شوند.
- با توجه به الزامات مربوط به حمایت از سرمایه‌گذاران در بهبود فضای کسب و کار از یک سو و ایجاد بسترهای لازم جهت مشارکت هرچه بیشتر بخش خصوصی از سوی دیگر، رکن حمایت از سرمایه‌گذار به عنوان یکی از ارکان اصلی در محاسبه شاخص سهولت فضای کسب و کار لحاظ می‌شود.
- شایان ذکر است این شاخص از زیرشاخص‌های فضای کسب و کار است.

حمایت از سرمایه‌گذاران^۱ و زیرشاخص‌های آن

■ شاخص حمایت از سرمایه‌گذاران به ارزیابی حقوق سهامداران خرد در شرکت‌های سهامی عام و میزان حمایت‌های قانونی و اجرایی این حقوق می‌پردازد.

■ تمرکز شاخص مذکور بر معاملاتی است که در آنها منافع مدیران با منافع شرکت در تعارض بوده و توانایی سهامداران اقلیت در دفاع از حقوق خود در چنین معاملاتی را مورد ارزیابی قرار می‌دهد.

■ حمایت از سرمایه‌گذاران از میانگین سه زیرشاخص زیر بدست می‌آید:

■ میزان افشای اطلاعات^۲؛

■ درجه مسئولیت‌پذیری مدیر^۳؛

■ سهولت دادخواست سهامداران^۴.

■ هر سه زیرشاخص فوق‌الذکر بین ۰ و ۱۰ قرار دارند.

■ میزان افشای اطلاعات (شفافیت معاملات) دربردارنده شرایط لازم برای افشای مستقیم اطلاعات به عموم و سهامداران در خصوص مبادلات پیشنهادی، شرایط مورد نیاز جهت افشای اطلاعات در قالب گزارشات دوره‌ای و دسترسی به اطلاعات مربوط به مبادلات پیش از انجام آنها می‌باشد. بزرگتر بودن این شاخص مبین شفافیت بیشتر معاملات و حمایت بیشتر از سرمایه‌گذاران است.

■ درجه مسئولیت‌پذیری مدیر نشان‌دهنده توانایی سرمایه‌گذار در تامین دیون مدیر و هیات مدیره در برابر زیان، توانایی لغو مبادلات و توانمندی مدیر در دریافت سود شخصی خود از مبادلات است. بالاتر بودن رقم بیانگر مسئولیت‌پذیری بیشتر مدیران و حمایت بیشتر از سرمایه‌گذاران می‌باشد.

1. Protecting Investors
2. Extent of disclosure index
3. Extent of director liability index
4. Ease of shareholder suits index

■ سهولت دادخواست سهامداران به به موضوعات زیر اشاره دارد:

* مستنداتی که می‌تواند در جریان قضاوت مورد استفاده قرار گیرد؛

* توانایی سرمایه‌گذار در بازجویی از شاهدان؛

* دسترسی سهامدار به مستندات داخلی شرکت؛

* تعیین بازرس برای رسیدگی به دادخواست شهروندان نسبت به مدیران.

■ ارقام بالاتر مبین توان بیشتر سهامداران جهت پیگرد قانونی سوءرفتار مدیران و عملکرد بهتر شاخص حمایت از سرمایه‌گذاران می‌باشد^۱.

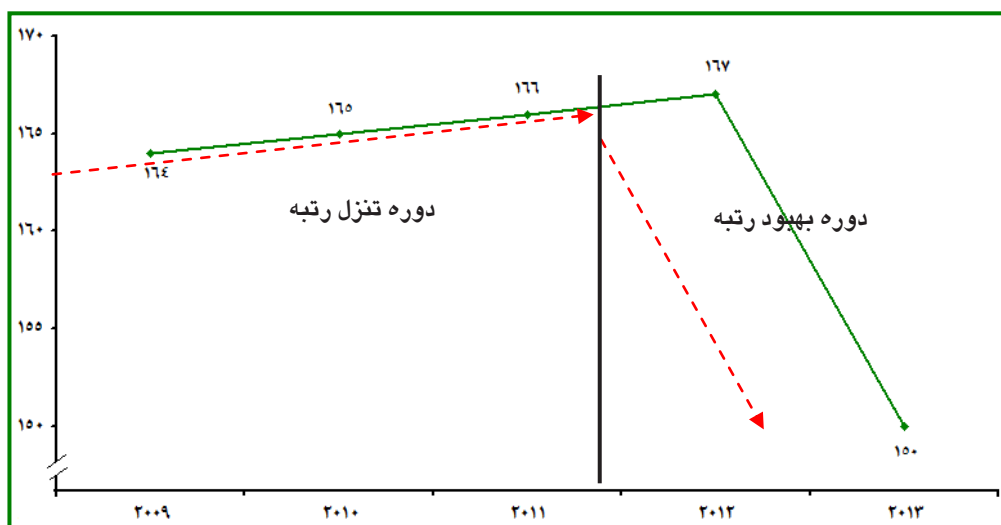
1. www.tccim.ir/Projects.aspx

بررسی رتبه ایران در جهان در حمایت از سرمایه‌گذاران

■ روند زمانی نحوه تغییرات رتبه ایران در رکن حمایت از سرمایه‌گذاران طی دوره زمانی ۲۰۰۹-۲۰۱۳ در نمایه (۱) ترسیم شده است.

نمایه ۱: جایگاه جهانی ایران در حمایت از سرمایه‌گذاران دوره زمانی ۲۰۰۹-۲۰۱۳

Source: www.Doingbssiness.org

■ طبق نمایه، رتبه جهانی ایران در حمایت از سرمایه‌گذار را می‌توان به دو دوره زمانی تقسیم کرد.

* سالهای ۲۰۰۹-۲۰۱۲ که در آن رتبه ایران از ۱۶۴ به ۱۶۷ رسیده است (دوره تنزل رتبه)

* دوره ۲۰۱۲-۲۰۱۳ که می‌توان آن را دوره بهبود تلقی کرد.

■ در دوره ۲۰۱۲-۲۰۱۳، رتبه جهانی ایران با ۱۷ پله بهبود از ۱۶۷ به ۱۵۰ کاهش یافته است.

عمده‌ترین دلیل آن را می‌توان تصویب دستورالعمل «الزامات افشای اطلاعات و تصویب معاملات اشخاص وابسته به ناشران بورس و فرابورسی» دانست.

* به‌طور دقیق‌تر، این دستورالعمل در راستای حمایت از حقوق سرمایه‌گذاران، پیشگیری از وقوع تخلفات و نیز ساماندهی و توسعه بازار شفاف و منصفانه در ۱۳ ماده و ۵ تبصره، در تاریخ ۱۳۹۰/۱۰/۳ به تصویب هیات مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید.

* به استناد این دستورالعمل، اشخاص وابسته (اشخاصی که حداقل ۱۰ درصد سهام ناشر را در اختیار دارند، مدیرانی که در ۲ سال گذشته عضو هیات مدیره بوده‌اند، اشخاص دارای روابط خاص مانند تعاونی کارکنان و صندوق‌های بازنشستگی و مدیران ارشد اجرایی و...) وظیفه دارند معاملات خود را به تفکیک هر گروه معامله و با شرح مناسب به ترتیبی که در ماده ۴ این دستورالعمل ذکر شده افشا نمایند. چنانچه ارزش موضوع معامله معادل یا بیش از پنج درصد دارایی ناشر مطابق آخرین صورت‌های مالی حسابرسی شده باشد، باید حداکثر ظرف مدت ۴۸ ساعت افشا شوند (طبق ماده ۱۲۹ اصلاحیه قانون تجارت).

* به‌منظور بررسی عوامل موثر در تغییرات حمایت از سرمایه‌گذاران، نحوه تغییرات زیرشاخص‌های آن در دوره زمانی ۲۰۰۹-۲۰۱۳ در جدول (۱) آرایه شده است.

جدول ۱: روند زمانی زیرشاخص‌های حمایت از سرمایه‌گذاران

شاخص / سال	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳
افشای اطلاعات	۵	۵	۵	۵	۷
درجه مسئولیت‌پذیری مدیر	۴	۴	۴	۴	۴
سهولت دادخواست سهامداران	۰	۰	۰	۰	۰

Source: www. Doing business, Country Report: Case of Iran (various years)

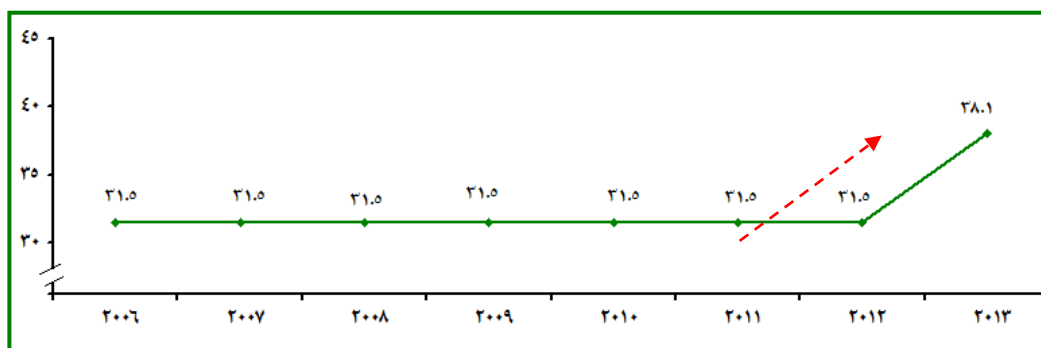
■ طبق جدول، به‌استثنای امتیاز زیرشاخص افشای اطلاعات که به‌دلیل تصویب دستورالعمل فوق، از ۵ در سالهای ۲۰۰۹-۲۰۱۲ به ۷ در سال ۲۰۱۳ افزایش یافته است، زیرشاخص‌های درجه مسئولیت‌پذیری مدیر و سهولت دادخواست سهامداران بدون تغییر بوده است.

■ نکته قابل توجه آنکه، در هیچ‌یک از سالهای مورد بررسی تهمیدات لازم جهت تسهیل آرایه دادخواست توسط سرمایه‌گذاران اندیشیده نشده است که می‌تواند یکی از مهم‌ترین دلایل نامناسب بودن جایگاه ایران در حمایت از سرمایه‌گذاران باشد.

■ با توصیفات به عمل آمده به منظور بررسی دقیق تر عملکرد ایران در حمایت از سرمایه گذاران، فاصله تا مرز ایده آل (نحوه تغییرات عملکرد ایران نسبت به سال گذشته خود) در نمایه (۲) ارزیابی شده است.

نمایه ۲: بررسی امتیاز ایران در حمایت از سرمایه گذاران

Source: www. Doing business, Country Report: Case of Iran (various years)

■ طبق نمایه، عملکرد ایران در حمایت از سرمایه گذاران در دوره زمانی ۲۰۱۲-۲۰۰۶ در سطح ۳۱/۵ ثابت بوده است.

■ در سال ۲۰۱۳ با تصویب دستورالعمل افشای اطلاعات، این امتیاز با ۳ واحد افزایش به ۳۸/۱ رسیده است که می توان آن را دلیل اصلی ارتقای ۱۷ رتبه ای ایران در شاخص مذکور قلمداد کرد.

عملکرد کشورهای منطقه در حمایت از سرمایه‌گذاران

■ پیش از بررسی رتبه کشورهای منتخب منطقه در حمایت از سرمایه‌گذاران، نگاهی به وضعیت حاکم بر این کشورها به‌لحاظ حوزه‌های سه‌گانه آن: ۱. میزان افشای اطلاعات؛ ۲. درجه مسئولیت‌پذیری مدیر و ۳. سهولت دادخواست سهامداران حایز اهمیت می‌باشد.

■ برای این منظور، برای هر یک از زیرشاخص‌ها معیاری در نظر گرفته شده است که نماینده زیرشاخص مذکور می‌باشد. بدین‌روی در خصوص میزان افشای اطلاعات از معیار الزام به افشای اطلاعات تفصیلی؛ در ارتباط با درجه مسئولیت‌پذیری مدیر از معیارهای تعریف وظایف مشخص برای مدیران و اجازه لغو مبادلات مخاطره‌انگیز با اشخاص وابسته و درمورد سهولت دادخواست سهامداران از معیارهای اجازه دسترسی به تمامی مستندات شرکت پیش از قضاوت و در جریان آن، تصویب قانونی انجام مبادلات با اشخاص وابسته و الزام به نظارت بیرونی بر انجام معاملات با اشخاص وابسته استفاده شده است. (جدول ۲)

جدول ۲: شرایط حاکم بر کشورهای منتخب منطقه و ایران به‌لحاظ زیرشاخص‌های حمایت از سرمایه‌گذار

زیرشاخص	میزان افشای اطلاعات	درجه مسئولیت‌پذیری مدیر		سهولت دادخواست سهامداران		
	الزام به افشای اطلاعات تفصیلی	تعریف وظایف مشخص برای مدیران	اجازه لغو مبادلات مخاطره‌انگیز با اشخاص وابسته	اجازه دسترسی به تمامی مستندات شرکت پیش از قضاوت	اجازه دسترسی به تمامی مستندات شرکت در جریان قضاوت	تصویب قانونی انجام مبادلات با اشخاص وابسته
عربستان	*	-	*	*	-	*
تاجیکستان	*	-	*	*	-	*
عمان	*	-	*	-	-	*
لبنان	-	-	-	-	-	*

زیر شاخص	میزان افشای اطلاعات		درجه مسئولیت پذیری مدیر		سهولت دادخواست سهامداران		
	الزام به افشای اطلاعات تفصیلی	تعریف وظایف مشخص برای مدیران	اجازه لغو مبادلات مخاطره انگیز با اشخاص وابسته	اجازه دسترسی به تمامی مستندات شرکت پیش از قضاوت	اجازه دسترسی به تمامی مستندات شرکت در جریان قضاوت	تصویب قانونی انجام مبادلات با اشخاص وابسته	الزام به نظارت بیرونی بر انجام مبادلات با اشخاص وابسته
مصر	-	-	*	*	-	-	*
کویت	*	-	*	-	-	-	-
سوریه	*	-	-	-	-	*	-
ترکیه	*	-	-	-	-	-	*
الجزایر	-	-	-	-	-	*	*
بحرین	-	-	-	-	-	*	*
یمن	-	-	*	-	-	-	*
قطر	-	-	*	-	-	*	-
امارات	-	-	*	-	-	-	-
افغانستان	-	-	-	-	-	-	-
ایران	-	-	-	-	-	-	-
اردن	-	-	-	-	-	-	-

Source: www.Doingbssiness.org

- در خصوص میزان افشای اطلاعات، تنها در شش کشور عربستان، تاجیکستان، کویت، عمان، سوریه و ترکیه الزامات مرتبط با افشای اطلاعات تفصیلی وجود دارد که با افزایش شفافیت فضای معاملات، بسترهای لازم جهت بهبود فضای کسب و کار و حمایت از سرمایه‌گذار را فراهم می‌کند.
- در ارتباط با درجه مسئولیت‌پذیری مدیران نیز در هیچیک از کشورهای مورد بررسی وظایف مشخصی برای مدیران تعریف نشده است. این امر می‌تواند سبب انجام سلیقه‌ای وظایف از سوی مدیران و عدم پاسخگویی آنها شود که به نظر می‌رسد یکی از دلایل نامناسب بودن عملکرد کشورهای مورد نظر نیز باشد.
- در خصوص اجازه لغو مبادلات مخاطره‌انگیز با اشخاص وابسته وضعیت به مراتب مناسب‌تر است؛ به‌نحوی که، ۵۰ درصد کشورها (عربستان، تاجیکستان، کویت، عمان، مصر، یمن، قطر و امارات) چنین امکانی را فراهم کرده‌اند.
- در خصوص سهولت دادخواست سهامداران نیز باید گفت که تنها در سه کشور عربستان، تاجیکستان و مصر تدابیر لازم جهت دسترسی به تمامی مستندات شرکت پیش از قضاوت اندیشیده است.
- با این حال در هیچیک از کشورها، سهامداران اجازه دسترسی به مستندات شرکت در جریان قضاوت را ندارند.
- در ۵۰ درصد کشورها (عربستان، تاجیکستان، عمان، لبنان، سوریه، الجزایر، بحرین و قطر)، انجام مبادله با اشخاص وابسته مستلزم تصویب قانونی است؛ در ارتباط با الزامات مربوط به نظارت بیرونی بر انجام مبادلات با اشخاص وابسته نیز در ۵۰ درصد کشورها (عربستان، تاجیکستان، لبنان، مصر، ترکیه، الجزایر، بحرین و یمن) چنین الزامی وجود دارد.
- در میان کشورهای مورد بررسی، ایران، افغانستان و اردن در شرایط نامناسب‌تری قرار گرفته‌اند، چرا که هیچیک از تمهیدات اندیشیده شده در سایر کشورها در این کشورها وجود ندارد.

جایگاه منطقه‌ای ایران در میان کشورهای منتخب طی سالهای ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳

■ پس از مرور اجمالی شرایط حاکم بر کشورهای مورد بررسی، در این قسمت جایگاه منطقه‌ای ایران در میان کشورهای منتخب در حمایت از سرمایه‌گذار طی سالهای ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳ بررسی می‌شود (جدول ۳).

جدول ۳: جایگاه جهانی کشورهای منتخب منطقه و ایران به لحاظ حمایت از سرمایه‌گذاران سالهای ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳

کشور / سال	۲۰۱۲	۲۰۱۳	تغییر رتبه
عربستان	۱۷	۱۹	۲
تاجیکستان	۶۶	۲۵	-۴۱
کویت	۲۹	۳۲	۳
ترکیه	۶۶	۷۰	۴
الجزایر	۷۹	۸۲	۳
بحرین	۷۹	۸۲	۳
مصر	۷۹	۸۲	۳
لبنان	۹۸	۱۰۰	۲
عمان	۹۸	۱۰۰	۲
قطر	۹۸	۱۰۰	۲
سوریه	۱۱۴	۱۱۷	۳
اردن	۱۲۴	۱۲۸	۴

کشور / سال	۲۰۱۲	۲۰۱۳	تغییر رتبه
امارات	۱۲۲	۱۲۸	۶
یمن	۱۳۶	۱۳۹	۳
ایران	۱۶۷	۱۵۰	-۱۷
افغانستان	۱۸۵	۱۸۵	۰

Source: www. Doingbusiness.org

- طبق جدول، در میان ۱۶ کشور منتخب منطقه تنها رتبه کشورهای تاجیکستان (۴۱ رتبه) و ایران (۱۷ رتبه) بهبود داشته است.
- رتبه افغانستان بدون تغییر بوده و رتبه سایر کشورها تنزل داشته است.
- عربستان سعودی با رتبه جهانی ۱۹ در جایگاه اول منطقه، کشورهای تاجیکستان (رتبه ۲۵) و کویت (رتبه ۲۹) در جایگاه دوم و سوم قرار دارند.

در این میان، ایران در جایگاه پانزدهم منطقه قرار گرفته است و تنها کشور افغانستان جایگاه پایین تری نسبت به آن دارد. این امر نشان می‌دهد که به رغم بهبود ۱۷ پله‌ای ایران در شاخص مذکور هنوز هم تا بهترین‌های منطقه فاصله بسیاری دارد که در صورت عدم چاره‌اندیشی به موقع و مناسب، این امر می‌تواند تحقق اهداف سند چشم‌انداز بیست‌ساله کشور را با مشکل مواجه کند.

اصلاحات کشورهای منتخب منطقه در حمایت از سرمایه‌گذاران

■ در کشورهای منتخب منطقه در سال‌های ۲۰۰۹، ۲۰۱۰، ۲۰۱۱ و ۲۰۱۳ در مجموع ۸ اصلاح در حوزه حمایت از سرمایه‌گذار انجام شده است (جدول ۴)

جدول ۴. اصلاحات کشورهای منتخب منطقه در حمایت از سرمایه‌گذاران

۲۰۱۳	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
*	*	*	• ممانعت از رای دادن گروه‌های ذینفع در تصویب انجام مبادلات با اشخاص وابسته • افزایش مجازات‌ها در مقابل عملکرد نامناسب مدیران	عربستان
• تسهیل مراحل شکایت از مدیران در مورد مبادلات مخاطره‌آمیز با اشخاص وابسته	• الزام شرکت‌های بزرگ‌تر به افشای اطلاعات در گزارش‌های سالانه • دسترسی بیشتر به اطلاعات شرکت برای سهامداران اقلیت	• اصلاح قانون شرکت‌های سهامی تضامنی (با مسئولیت نامحدود) جهت افزایش شفافیت تعهدات مربوط به خاتمه مبادلاتی که در آنها تضاد منافع وجود دارد • مجاز دانستن سهامداران به ارایه دادخواست در مورد لغو مبادلات مخاطره‌آمیز با اشخاص وابسته	• تنظیم مقررات مربوط به تصویب و الزامات فزاینده افشای مبادلات با اشخاص وابسته • اجازه به سرمایه‌گذاران اقلیت جهت اقامه دعوی علیه مدیران شرکت به منظور دفاع از حقوق خود و سهامداران	تاجیکستان
*	*	*	• الزام به وجود نهاد مستقل (بازرس) جهت ارزیابی مبادلات میان گروه‌های ذینفع پیش از انجام معامله	مصر
• الزام به افشای فوری مبادلات با اشخاص وابسته	*	*	*	ایران
*	*	*	• الزام به وجود نهاد مستقل (بازرس) جهت ارزیابی مبادلات میان گروه‌های ذینفع پیش از انجام معامله	ترکیه

Source: www.Doingbusiness.org

- طبق جدول، عمده اصلاحات صورت گرفته در کشورهای منتخب منطقه را می‌توان به صورت راه‌اندازی نهاد مستقل جهت ارزیابی مبادلات میان گروه‌های ذینفع پیش از انجام معامله و افشای اطلاعات مربوط به معاملات برشمرد.
- نکته جالب توجه آنکه، بیشترین اقدامات صورت گرفته مربوط به کشور تاجیکستان است که این امر خود می‌تواند دلیلی بر بهبود ۴۱ رتبه‌ای آن نسبت به سال گذشته باشد.
- به‌طور دقیق‌تر این کشور در کنار دو حوزه برشمرده، اقداماتی در راستای تسهیل دادخواست سهامداران و اقامه دعوی علیه مدیران شرکت نیز انجام داده است.

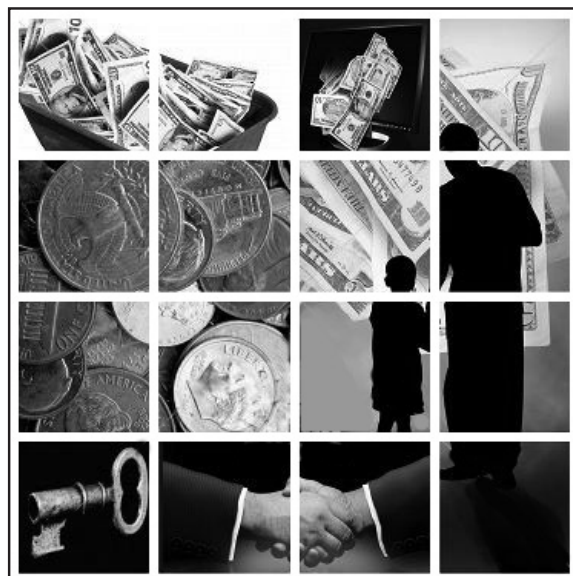

جمع‌بندی یافته‌ها و ارائه پیشنهادات

- حمایت از سرمایه‌گذاران یکی از ارکان شاخص کسب و کار است که از میانگین سه زیرشاخص میزان افشای اطلاعات، درجه مسئولیت‌پذیری مدیر و سهولت دادخواست سهامداران محاسبه می‌شود.
- رتبه جهانی ایران در حمایت از سرمایه‌گذاران در سالهای ۲۰۰۹-۲۰۱۲ تنزل داشته است (از ۱۶۴ به ۱۶۷) اما یک‌باره به سبب تصویب دستورالعمل «الزامات افشای اطلاعات و تصویب معاملات اشخاص وابسته به ناشران بورس و فرابورسی» در سالهای ۲۰۱۳-۲۰۱۲ رتبه ایران با ۱۷ پله صعود از ۱۶۷ به ۱۵۰ کاهش یافت.
- به‌لحاظ زیرشاخص‌های محاسبه شاخص حمایت از سرمایه‌گذار نیز به‌استثنای افزایش ۷ امتیازی زیرشاخص افشای اطلاعات دو زیرشاخص دیگر (درجه مسئولیت‌پذیری مدیر و سهولت دادخواست سرمایه‌گذاران) بدون تغییر بوده است.
- در هیچ‌یک از سالهای مورد بررسی تهمیدات لازم جهت تسهیل آرایه دادخواست توسط سهامداران اندیشیده نشده است که می‌تواند یکی از مهم‌ترین دلایل نامناسب بودن جایگاه ایران در حمایت از سرمایه‌گذاران باشد.
- عملکرد ایران در حمایت از سرمایه‌گذاران در دوره زمانی ۲۰۰۶-۲۰۱۲ در سطح ۳۱/۵ ثابت بوده است. در سال ۲۰۱۳ با تصویب دستورالعمل افشای اطلاعات، این امتیاز با ۳ واحد افزایش به ۳۸/۱ رسیده است.
- تنها در شش کشور عربستان، تاجیکستان، کویت، عمان، سوریه و ترکیه الزامات مرتبط با افشای اطلاعات تفصیلی وجود دارد.
- در هیچ‌یک از کشورهای مورد بررسی وظایف مشخصی برای مدیران تعریف نشده است. این امر می‌تواند سبب انجام سلیقه‌ای وظایف از سوی مدیران و عدم پاسخگویی آنها شود.
- ۵۰ درصد کشورها (عربستان، تاجیکستان، کویت، عمان، مصر، یمن، قطر و امارات) لغو مبادلات مخاطره‌انگیز با اشخاص وابسته مجاز دانسته شده است.
- تنها در سه کشور عربستان، تاجیکستان و مصر تدابیر لازم جهت دسترسی به تمامی مستندات شرکت پیش از محاکمه اندیشیده است، باین‌حال در هیچ‌یک از کشورها، سهامداران اجازه دسترسی به مستندات شرکت در جریان قضاوت را ندارند.
- در ۵۰ درصد کشورها (عربستان، تاجیکستان، عمان، لبنان، سوریه، الجزایر، بحرین و قطر)، انجام مبادله با اشخاص وابسته مستلزم تصویب قانونی است.
- در ۵۰ درصد کشورها (عربستان، تاجیکستان، لبنان، مصر، ترکیه، الجزایر، بحرین و یمن) نظارت بیرونی بر انجام مبادلات با اشخاص وابسته الزامی است.

- در مجموع ۸ اصلاح در کشورهای منتخب منطقه در ارتباط با حمایت از سرمایه‌گذار صورت گرفته است که عمده اصلاحات را می‌توان در قالب راه‌اندازی نهاد مستقل جهت ارزیابی مبادلات میان گروه‌های ذینفع پیش از انجام معامله و افشای اطلاعات مربوط به معاملات برشمرد؛
- در کشور تاجیکستان در کنار اقدامات برشمرده فوق، اقداماتی در راستای تسهیل دادخواست سهامداران و اقامه دعوی علیه مدیران شرکت نیز انجام شده است که خود می‌تواند دلیلی بر بهبود ۴۱ رتبه‌ای آن باشد.
- عربستان سعودی با رتبه جهانی ۱۹ در جایگاه اول در میان کشورهای منتخب منطقه، کشورهای تاجیکستان (رتبه ۲۵) و کویت (رتبه ۲۹) در جایگاه دوم و سوم قرار دارند؛
- ایران با رتبه جهانی ۱۵۰ جایگاه ۱۵ منطقه را به خود اختصاص داده است.
- ایران به‌رغم بهبود ۱۷ رتبه‌ای هنوز هم تا رسیدن به بهترین عملکرد منطقه (کشور عربستان با رتبه جهانی ۱۹) فاصله بسیاری دارد.

راه کارهای پیشنهادی

■ در راستای تحقق اهداف سند چشم انداز بیست ساله کشور (افق ۱۴۰۴) ضروری است اقداماتی در ارتباط با حمایت از سرمایه گذار صورت گیرد.

■ از جمله راهکارهای پیشنهادی جهت بهبود رتبه ایران می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- * ایجاد شفافیت در اندازه سهامداران و میزان منافع مدیران شرکت با هدف آگاهی سرمایه گذاران از جایگاه و میزان سهام خود؛
- * ارایه گزارش های ادواری از فعالیت ها و صورتحساب های شرکت (ترازنامه، صورت سود و زیان و ...)
- * ایجاد اطمینان خاطر برای سرمایه گذاران کوچک پیرامون رسیدگی به دعاوی احتمالی آنها در محاکم قضایی و حقوقی رسمی کشور در مواقع ضروری؛
- * طراحی سازوکارهای نظارتی و حمایتی از طریق اتحادیه ها یا تشکلهای صنفی جهت صیانت از حقوق تمامی سهامداران و سرمایه گذاران بویژه سرمایه گذاران کوچک؛
- * حمایت از حقوق سرمایه گذاران خرد و کلان اقتصادی و ظرفیتهای سرمایه گذاری جهت افزایش اعتماد سرمایه گذاران نسبت به سرمایه گذاری؛
- * تدوین دستورالعمل های لازم جهت تعریف وظایف مشخص برای مدیران شرکت ها و نظارت بر عمل طبق وظایف؛
- * الزام به وجود ناظر (بازرس) بیرونی در خصوص انجام مبادلات مخاطره آمیز با اشخاص وابسته؛
- * فراهم آوردن بسترهای لازم جهت دسترسی سهامداران به مستندات شرکت پیش از قضاوت و در جریان آن؛
- * بازنگری در قانون تجارت و قانون آیین دادرسی مدنی و انجام اصلاحات لازم.

حمایت از سرمایه گذاران

تابا

خیابان کارگر شمالی - بالاتر از بلوار کشاورز - روبروی پارک لاله - شماره ۱۲۰۴

موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی

www.TABAreport.ir